

AKTUALIAUSIOS ŽMOGAUS TEISIŲ UŽTIKRINIMO LIETUVOJE 2008–2013 M. PROBLEMOS: TEISINIS TYRIMAS (2014)

Pagrindas: Teisės instituto 2012 m. veiklos planas.

Tyrėjų grupė: Lina Beliūnienė, Kristina Ambrazevičiūtė, Mindaugas Lankauskas, Eglė Mauricė, Matas Mulevičius, Simonas Nikartas, Ingrida Mačernytė-Panomariovienė, Vida Petrylaitė, Eglė Kavoliūnaitė-Ragauskienė, Darius Šneideris, Salomėja Zaksaitė

Ši Lietuvos teisės instituto monografija yra 2012 m. pabaigoje, 2013 m. pradžioje publikuotų šiai tematikai skirtų 7 mokslo studijų pagrindu parengtas atnaujintas, papildytas tyrimas, aprėpiantis 2008–2013 m. I pusmečio laikotarpį. Reaguodami į besikeičiančias aktualijas, autoriai šiam tyrimui pasirinko ne tik ilgesnį tyrimo laikotarpį, kitokią žmogaus teisių užtikrinimo problemų tyrimo taktiką, leidžiančią kryptingiau ir labiau į jas įsigilinti, bet ir kitaip atnaujino savo ankstesnį darbą.

Monografijoje išdėstytas sisteminis žmogaus teisių padėties Lietuvoje tyrimas atskleidė su pilietinių, politinių, ekonominių, socialinių, kultūrinių teisių ir laisvių teisiniu reguliavimu ir jų užtikrinimu praktikoje susijusių problemų aibę, leido atlikti iš jos išskirtų problemiškesnių sričių analizę ir suformuluoti rekomendacijas kaip šias sritis gerinti.

Teisių neužtikrinimo vertinimo kriterijumi pasirinkti tyrimo bendraautorių nustatyti teisinės valstybės principų – teisinio tikrumo, teisėtų lūkesčių, savavališkumo draudimo, vienų žmonių nepiktnaudžiavimo kitų žmonių atžvilgiu, nediskriminavimo ir lygybės pagal įstatymą, pagrįsto žmogaus teisių ribojimo – neįgyvendinimo ir pažeidimo atvejai patvirtina visų rūšių žmogaus teisių ir laisvių teisinio reguliavimo nagrinėtais aspektais Lietuvoje nepakankamumą ir jo trūkumus.

Netinkamomis materialinėmis žmogaus teisių ir laisvių garantijomis ir todėl silpnybėmis laikytinas teisinio reguliavimo nekompleksiškumas/nesisistemiškumas, jo nenuoseklumas, painumas, neaiškumas, neretai – nestabilumas, potencialus ir oficialiai pripažintas, bet nepakoreguotas, nekonstitucingumas ir kai kuriais atvejais – jo neprieinamumas ir neatitikimas tarptautiniams žmogaus teisių apsaugos standartams. Nereti žmogaus teisių pažeidimai – nepagrįsti, neproporcingi ribojimai, nors konstatuoti ir piktnaudžiavimai žmogaus teisėmis ar nepakankamai aktyvus naudojimasis jomis.

Autoriai, išanalizavę platų aktualių problemų spektrą (tas, kurios nesprendžiamos, nors valstybės mastu pripažinta būtinybė jas spręsti; tas, kurių sprendimo būdai traktuojami kaip visiškai netinkami; tas, kurių sprendimo būdai, autorių manymu, galėtų būti tinkamesni, veiksmingesni; menkesnio aktualumo, palyginti su nurodytomis, problemomis, kurių tinkamas įveikimas gali būti žingsnelis įtvirtinant pakankamas žmogaus teisių garantijas), parengė siūlymus, daugiausia apimančius teisines priemones (teisės normas, principus, gaires, teismų praktiką; nors ne tik teisines, bet ir su jomis susijusias institucines, organizacines ir kt.), kurias pasitelkus būtų pagerinta nagrinėtų žmogaus teisių teisinio reguliavimo ir jų praktinio užtikrinimo padėtis.

